

[Holmberg]

hvilken måde guldfrancs skal omregnes til kroner, og da størrelsen af de maksimale erstatningsbeløb ikke tilsigtes ændret, kan vi ikke se, at der skulle være nogen betænkelighed ved at gennemføre forslaget.

Annelise Gotfredsen (KF):

Lovforslaget er jo som tidligere nævnt overvejende af teknisk karakter og er praktisk inden for de nye omregningsarter, og vi kan give vor tilslutning.

Mimi Jakobsen (CD):

Ministeren har jo i bemærkningerne været så venlig at imødekomme en eventuel kritik af, at det er et meget teknisk forslag, som er meget svært at sætte sig ind i. Jeg tror egentlig, at CDs holdning indtil videre må være: nå! Men vi er da absolut positive, hvis vi efterhånden får opklaret, hvad det drejer sig om.

Freddy Madsen (DKP):

I modsætning til CD forstår vi udmærket, hvad forslaget går ud på. Det er et vidnesbyrd om det kapitalistiske samfunds krise. Der er ikke tillid til noget som helst mere. Der er en solidt begrundet mistillid til dollar som reservevaluta. Selv de ædle metaller kan ikke rigtig opretholde deres værdinormer mere under det kapitalistiske system, og selv de slanger og andre krybdyr, som indføres, kan ikke stabilisere systemet.

Vi mener imidlertid, at det er rigtigt med en vis form for stabilitet i erstatningssager, og derfor kan vi gå ind for forslaget. Indførelsen af disse mærkelige SDR-trækningsrettigheder, som ministeren foreslår, giver ingen garantier for stabilitet, men til gengæld har ministeren nu altså opfundet den mærkværdighed, som kan kaldes for »ustabilitetens mellemproportional«. Så må vi jo leve med den i et stykke tid.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Jeg skal på kristeligt folkepartis vegne anbefale forslaget. Jeg har læst det grundigt igennem og i hvert fald fundet ud af, at det er et nødvendigt forslag. Følger vi med i, hvad der sker i dagligdagen, er vi også klar over, at som valutaforholdene er i øjeblikket, er dette forslag nødvendigt. Om man så kan forstå omregningerne og alt det tekniske, er

en anden side af sagen, men nødvendigheden af forslaget er ubestridt, så vi anbefaler.

Alice Hedegaard (DR):

Når justitsministeren, som det er omtalt af de andre ordførere, i sin skriftlige fremsættelse af lovforslaget siger, at lovforslaget og bemærkningerne hertil har fået et ret teknisk præg, som kan gøre det vanskeligt tilgængeligt, så må jeg i hvert fald erklære mig helt enig i disse betragtninger. Det har ikke været mig muligt at finde noget særlig opsigtsvækkende i forslaget andet end det før omtalte tekniske, men jeg vil selvfølgelig med interesse følge udvalgsarbejdet.

Justitsministeren (Nathalie Lind):

Jeg skal takke ordførerne for tilslutningen. Jeg skal i folketingsudvalget give de oplysninger, der måtte ønskes.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Erlendsson):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om værn for dyr. (Æglægningsbure).
(Lovforslag nr. L 58. Fremsat 25/10 78).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Tove Lindbo Larsen (S):

Det er jo en sag, der har været diskuteret meget, både i pressen, i organisationer, på seminarer og også her i folketingssalen i forbindelse med et oppositionsforslag i forrige folketingssamling. Vi afviste det dengang på

[Tove Lindbo Larsen]

grund af et igangværende udvalgsarbejde under justitsministeriet.

Dette udvalg har nu afsluttet sit arbejde og konkluderer, at der ikke er noget, der taler for forbud mod æglægningsbure. Dog finder man, at der bør stilles visse krav om burens udformning.

Loven er en bemyndigelseslov, der giver justitsministeren hjemmel til at fastsætte nærmere regler om vilkårene for tilladelsen og om dyrenes pasning. Det gælder også regler om andre ægproduktionssystemer. Det veterinære sundhedsråd har afgivet en udtalelse, som vil komme til at ligge til grund for reglerne, som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget.

Veterinærdirektoratet skal administrere ordningen, altså såvel give tilladelse til burene som eventuelt tilbagekalde en tilladelse. Det finder jeg rimeligt, idet de er sagkyndige på området. Skulle der opstå særlige problemer af dyreværns-mæssig karakter, har veterinærdirektoratet mulighed for at indhente udtalelser fra det veterinære sundhedsråd.

Jeg finder det imidlertid meget vigtigt, at der tages et overordnet hensyn til dyrene, og det kan gøres i forbindelse med udformningen af reglerne om burens udformning og størrelse. Jeg må nok sige, at de mål, der står anført i bemærkningerne til lovforslaget, forekommer mig at være meget små. Jeg tænker også på den kontrolvirksomhed, der skal finde sted, og jeg anmoder ministeren om at være særlig opmærksom på disse to forhold.

Jeg skal lige tilføje, at i en del andre europæiske lande er der ingen særlige regler om burhøns. Enkelte har dog specielle krav til burens udformning, altså analogt med det forslag, der ligger på bordet her.

Med understregning af kontrolfunktionernes betydning skal jeg på socialdemokratiets vegne – på et par enkelte medlemmer nær – give tilsagn om et positivt udvalgsarbejde.

Askjær Jørgensen (FP):

Det er rigtigt, at dette lovforslag er en fortsættelse af et lovforslag, jeg fremsatte i 1977. Jeg er da meget tilfreds med, at den daværende justitsminister indså det nødvendige i at få dyreværnsloven forbedret. Jeg er naturligvis ked af, at det har varet så længe, at det skulle tage 1½ år at komme frem til

dette forslag, men vi er meget tilfredse med, at det nu foreligger.

Vi havde naturligvis gerne set, at det ikke i så høj grad var en bemyndigelseslov; vi ønsker, at det bliver en mere præcis lov. Men det skulle altså ikke være således, det fik ikke lov til at blive helt så enkelt, som vi havde skitseret det. Det skal vi dog ikke tærse langhalm på. Vi er klar til at tilslutte os det fremsatte lovforslag, og jeg skal kun benytte lejligheden til at komme med nogle enkelte generelle kommentarer.

Folketingets medlemmer er på det sidste blevet overdænget af en masse forskellige henvendelser, det bliver vi ofte herinde. Det er karakteristisk for henvendelserne, at de alle sammen kommer fra folk, der ikke rigtig ved, hvad det drejer sig om. Før jeg første gang fremsatte et lovforslag herom, havde jeg naturligvis været ude at se på nogle hundrede tusinde høns, der levede i bure. Hvis disse dyreværnsfolk påberåber sig at have forstand på dyr, så skulle de gå ud og høre, hvordan lyden er i et hønsehus, hvor der f.eks. er 50.000 eller 100.000 æglæggere i bur. Hvis man påberåber sig at have kontakt med dyr og ved, hvad dyreværn er, så vil man ganske let kunne høre, at hønsene, æglæggerne i burene, er veltilpas.

Hvis man i stedet gør det meget videnskabeligt, vil holde sig til det enkelte dyr, så prøv at tænke, hvordan det er med høns. Det er således, at en høne er et meget følsomt dyr. Hvis en høne befinder sig godt, er veltilpas, har fået det drikkevand, den skal have, og stadig har frisk forsyning af drikkevand, får det foder, den skal have, osv., så lægger en høne mange æg. Det giver altså kort og godt fed profit til ægproducenterne at sikre sig, at hønsene befinder sig så godt som muligt. Det vil sige, at vi simpelt hen ikke behøver at have en lovgivning på dette område. De, der producerer æg, har en klar økonomisk interesse i, at hønsene har det så godt som muligt, bliver behandlet så godt som muligt. Det er noget, man ikke kan omstøde, det er en naturlov, der er lagt ned i hønsene, det kan man ikke lave om, uanset hvor mange hundrede generationer man kører igennem, i hvert fald er videnskaben ikke langt nok fremme til det endnu.

Da vi havde det her fremme for halvandet års tid siden, oplevede vi, at TV og visse dele af pressen angreb det meget hårdt og ligesom

[Askjær Jørgensen]

forsøgte at danne en forkert mening om disse ting i den offentlige opinion. Jeg er meget tilfreds med, at TV og dele af pressen nu har indset, at det, der her drejer sig om, reelt er en forbedring af dyreværnsloven. De, der nu argumenterer mod dette, de skulle prøve at gå ud og se, hvad der kan ske, når der går kannibalisme i en flok høns på en 5.000 styk, der går i en stor hal. Det er vitterlig det, man forlanger. Det, ægproducenterne ønsker at undgå, er, at dyrene bliver udsat for lidelser. Derfor ønsker man at sikre sig imod kannibalisme, og det kan man kun sikre sig ved at adskille dem i bure.

Men i øvrigt er der ingen forskel mellem den øvrige husdyrproduktion og det, man ønsker her. Hvis man skulle følge protesterne, der kommer mod dette, så måtte man drage konsekvensen fuldt ud og sige: ja men vi kan heller ikke have svineproduktion, som vi har det nu om dage, for så skal vi have grisene lukket ud i skoven, hvor de kan gå og rode i jorden, som de gjorde det i urtiden. Vi kan heller ikke have mælkeproduktion, hvor vi har køerne til at stå på stald.

Det er ret fantastisk, at de, der påberåber sig at ville værne dyrene, i den grad har kørt en hetz for, at der skal opretholdes nogle bestemmelser i dyreværnsloven, der i høj grad er dyrefjendtlige. Jeg håber, at der er så mange fornuftige partier i dette folketing, at man vil se, hvad der er fornuftigt i denne sag. Lad os køre det her igennem, så vi hurtigst muligt kan få det saneret til fordel for dansk produktion, til fordel for dyrene. Vi får dyreværnsloven gjort mere dyrevenlig, det er det primære i det hele.

En anden ting, som er primær og meget vigtig, er, at vi naturligvis ikke kan holde op med at spise æg i Danmark. Det er der ingen der forestiller sig at vi skal gøre. Alternativet er, at vi holder op med at producere æg i Danmark og får vor forsyning af tyske og franske æg, produceret i bure i disse lande.

Henrik Toft (V):

For kort tid siden var der en af mine bekendte, som fortalte, at han havde været inde på en restaurant, hvor en gæst havde spurgt tjeneren, hvad han kunne anbefale. »Vi har en meget fin kogt oksetunge.« »Nej«, svarede gæsten, »jeg vil ikke have noget, som en

anden har haft i munden.« Så spørger tjeneren: »Hvad med et blødkogt æg, hr.?»

Det har jo været en standende diskussion, hvad der kom først, ægget eller hønen, og det kan der jo føres en lang og inderlig diskussion om. At æg er sundt og godt, er vi mange, som er enige om. Derfor må vi gennem lovgivningen give ægproducenterne de bedste muligheder for at konkurrere på lige vilkår med deres kolleger i vore nabolande. Med hensyn til dyrevenlige bure kan vi give de samme muligheder for ægproduktion som i England, Sverige og andre europæiske lande.

For at en høne skal lægge mange æg, skal den være af ordentlig afstamning. Dernæst skal den have nogle ordentlige forhold, som den kan få det i bure, og så skal den have et foder sammensat efter bedst mulig konsulentvejledning. Så kan den præstere 260–270 æg på et år. Når der er bedre forretning i at have høns i bure, skyldes det jo, at der med net og bure er en mindre sygdomsfrekvens. Der er mindre æggelederbetændelse og coxi-diose, som før har været en plage. Det er ukendt under disse moderne produktionsforhold. Bure giver højere ydelse end gulf på grund af bedre sociale forhold. Der er lavere foderforbrug, fordi foderspild lettere kan konstateres. Det er ikke sådan, som da vi sprøjtede med DDT mod utøj. Nu får vi sygdomsfrie æg, og det er jo »in«.

Selve lovforslaget er enkelt, og det skal jeg ikke gøre mange bemærkninger til. Dog vil jeg gerne spørge justitsministeren, om vi ikke kan lade foretage en typegodkendelse af bure. Det kan vi gøre med biler og mange andre ting. Det ville da vist også være en fornuftig mulighed her. Der er nogle forhold med hensyn til låger, trækvalitet, trugkantens højde osv., som skal være i orden, men det tror jeg at en typegodkendelse vil kunne sørge for.

Måske ville en autorisationsordning som nævnt i arbejdsgruppens delbetænkning s. 33, med pligt til deltagelse i kursus for brugere af æglægningsbure, være en fornuftig ting at få med.

Fra bemærkningerne til lovforslaget vil jeg gerne understrege, at det veterinære sundhedsråd i 1974 nedsatte en arbejdsgruppe af veterinæragskyndige, der fik til opgave at undersøge forholdene vedrørende burdrift for æglæggende høner med henblik på sund-

[Henrik Toft]

hedsrådets behandling af spørgsmålet om en eventuel ændring i forbuddet i dyreværnsloven. Arbejdsgruppens rapport, der forelå den 19. november 1974, gav anledning til, at det veterinære sundhedsråd i skrivelse af 20. april 1975 udtalte, at rådet ikke ud fra dyreværnsmæssige hensyn fandt tilstrækkelig begrundelse for at fastholde det eksisterende forbud mod anvendelse af æglægningsbure.

»Jo mere man piller sig, jo smukkere bliver man,« og så pillede hønen en fjer af sig. Den fjer blev til 5 høns, inden historien nåede den anden ende af byen. Lad os nu tage dramatikken af debatten for og imod bure. Lad os reducere de 5 høns og finde en fornuftig udgang på udvalgsarbejdet om dette forslag til gavn for en fortsat dansk ægproduktion og med rimeligt hensyn til hønsenes velbefindende. Det anbefaler jeg hermed på venstres vegne.

Annelise Gotfredsen (KF):

Det fremsatte lovforslag drejer sig om en lempelse for ægproducenter, idet man under visse betingelser vil tillade brug af æglægningsbure. Vi er naturligvis interesserede i de bedste muligheder og forhold for de pågældende. Spørgsmålet er så for os, om de pågældende – hvortil altså også må regnes hønsene – med dette forslag nu også får de bedste muligheder.

Der er kommet en del henvendelser og indvendinger imod forslaget, og dem vil vi gerne have lov til at få nøjere undersøgt i udvalget. Helt konkret vil jeg her blot pege på, at veterinærdirektoratet bør have både godkendelserne af og tilsynet med burene. Herved vil man få et ensartet tilsyn over hele landet, og det vil vi i hvert fald foretrække.

Mimi Jakobsen (CD):

Centrum-demokraterne kan tilslutte sig, at forbuddet mod anvendelse af æglægningsbure nu ophæves. Vi håber samtidig, at der vil blive rimeligt gode muligheder for den fremtidige anvendelse af burene.

Der har været en meget heftig diskussion, og der har nok været en hel del hysteri blandet ind i det. Det virker, som om man helt har overset det meget banale faktum, at det jo er producenterne selv, der må være mest interesserede i hønsenes velfærd, ikke alene af kærlighed til dyrene, men i allerhøjeste

grad også af produktionsmæssige hensyn. Der er ikke meget, der tyder på, at burhønsene trives dårligere end høns på gulv. Hertil kommer de konkurrencemæssige aspekter, for det er i mange af disse forhold således, at man må finde balancen mellem dyreværnsforanstaltninger og effektivitetskrav.

Det er således, at man fra Det danske Fjerkræråd bl. a. har fremhævet, at man kan risikere, at vi vil være nødt til at fremme en import af udenlandske æg, og det er klart, at sådanne argumenter må veje tungt. Det er jo klart, at konkurrencen med udenlandske producenter bl. a. er betinget af de restriktioner, som man pålægger, og derfor håber vi altså som sagt, at restriktionerne får en rimelig udformning.

Jeg ved ikke endnu, om man skal vælge en autorisationsordning, eventuelt baseret på en typegodkendelse af bure og på obligatoriske kurser, eller om man skal foretrække et tilsyn, således som det er nævnt i forslaget; det må udvalgsarbejdet vise. Men under alle omstændigheder er vi i centrum-demokraterne tilfredse med, at man nu ophæver dette forbud.

Lilli Gyldenkilde (SF):

I SF mener vi ikke, at vi kan gå ind for ophævelse af forbuddet mod æglægningsbure. Jeg finder det lidt paradoksalt at kalde dette lovforslag for forslag til lov om ændring af lov om værn for dyr, når realiteten er, at det er ægproducenternes forbedrede indtægter, der er det faktiske underlag for det.

Jeg synes, at der er kommet højst forskellige råd vedrørende disse æglægningsbure fra eksperter, men fælles for disse eksperter har været, at de alle sammen har talt om hønsens trivsel, og det synes jeg da nok også må være væsentligt at få med ind i dette. Jeg mener, at det er rystende at forestille sig et bur, hvor en høne ikke engang kan strække sine vinger, og hvor den overhovedet ikke kan røre sig på den smule plads, den har. Det er da i hvert fald helt givet, at det medfører brækkede vinger og knogleskørhed osv., når den overhovedet ikke kommer ud at motionere på nogen som helst måde. Jeg synes ikke, at man kan byde levende væsener sådan nogle vilkår, som disse æglægningsbure er udtryk

[Lilli Gyldenkilde]

for, og jeg mener bestemt ikke, at det er værn for dyr.

Så vil jeg godt lige sige, da der er et par ordførere, der har været inde på, at vi nu skal til at holde op med at spise æg, at det er der jo overhovedet ikke tale om. Vi vil stadig væk kunne få æg med den måde, man producerer æg på i øjeblikket.

Karl Møller (DKP):

I 1930'erne var Danmark verdens største eksportør af æg. Det blev vi, fordi danske ægproducenter dengang udviklede driftsformer, som medførte lige så stor æglægning om vinteren som om sommeren. Vi blev leveringsdygtige i friske æg hele året rundt. Vi erobrede dengang verdensmarkedet ved at ændre på hønernes naturlige livsmønster, på den adfærd, som i dag er blevet et nøglebegreb i den sag, vi diskuterer, uden at der dengang var nogen, der protesterede.

Siden har man læst sig til, at der er ændret ganske meget i æglægningsproduktionen, som hver gang har ændret på hønernes adfærd. De får jo adfærdsforandringer, hvad enten de lever på et netgulv, på dybstrøelse, i en skov eller på en græsmark. Men det er jo ikke noget, som er specielt for dyrene; menneskene får også adfærdsforandringer, hvis de om sommeren flytter i sommerhus og om efteråret vender hjem igen.

Men hvad det økonomiske angår, så er det siden 1930'erne gået støt tilbage for ægproduktionen. Hvis man skal tro den sidste »Landøkonomisk Oversigt«, som er kommet i 1978, så er vores produktion alene i forhold til 1964 mere end halveret, og vi eksporterer i dag kun 10 pct. af produktionen. Man kan hurtigt forudse, at hvis den tendens skal fortsætte, skal vi til at importere æg.

Jeg tror, at en vigtig årsag til dette er, at Danmark som formodentlig det eneste land i verden har forbud mod ægproduktion i bure, som alt andet lige er en mere rationel og mere driftsøkonomisk måde at producere æg på end de driftsformer, som vi anvender i dag. Både Sverige og de øvrige EF-konkurrenter har de klare driftsfordele, som ligger i burproduktionen. Det er ikke en rimelig fordel, og derfor vil vi støtte den lempelse i dyreværnsloven, som her foreslås.

Jeg er godt klar over, at det er et kontroversielt forslag, der har bragt mange sind i

ophidselse. Vi er blevet dynget til med materiale både for og imod en ophævelse af forbuddet, men jeg synes nok, at det i nogen grad er undgået modstandernes, altså dyreværnsforkæmpernes, opmærksomhed, at muligheden for at anvende æglægningsbure er behæftet med en lang række restriktioner. Det er da klart, at de forskrifter, som loven skal administreres efter, og som gerne skulle bygge på den arbejdsgrupperapport, der indgår i bemærkningerne, må opstille helt konkrete krav om udformning, indretning og størrelse af burene, om tilladelse til at anvende dem, osv.

Der er en enkelt ting, vi godt vil pege på, og det er, at vi mener, at der måske er lagt for lidt vægt på det løbende tilsyn, der i hvert fald er behov for i indkørsperioden, men vi mener nok, at det er noget, som kan tilgodeses under det udvalgsarbejde, som må komme. Vi forventer selvfølgelig også, at de beføjelser med hensyn til kontrolforanstaltninger, som det veterinære sundhedsråd får, vil vise sig at være nok til, at der ikke sker uheldige ting, som kan påføre disse dyr unødige lidelser.

Men de to centrale ting i forslaget er, at det ubestrideligt er økonomisk fordelagtigt med burhøner, og at deres adfærd ændres. Det sidste er jo et etisk spørgsmål, som man kan vende og dreje i én uendelighed, og som vi mener med rette også kan rejses vedrørende alle andre tamdyr. Derfor mener vi, det er ret så urimeligt, at man har et specielt forbud imod burhøner.

Svend Haugaard (RV):

Med intensivt opdræt af dyr til erhvervsformål kan der meget let komme modsatte interesser. På den ene side er der hensynet til dyrenes værn mod mishandling, som må være en klar forpligtelse, og på den anden side, skal erhvervsmæssige hensyn tilgodeses, herunder ikke mindst konkurrencen fra andre lande med lempeligere lovgivning. Det var rart, om vi kunne sige det sådan, at hvis dyrene behandles godt, så befinder de sig godt, så yder de godt, og så kan det altså også betale sig at tage et stort hensyn til deres velbefindende. Det gælder da også til en vis grad, men ikke absolut, og derfor er det nødvendigt med bestemte regler.

[Svend Haugaard]

Jeg har studeret de forskellige udtalelser fra det veterinære sundhedsråd og fra arbejdsgruppen osv., og det ser ud til, at det afgørende for en rimelig behandling ikke er gulvnet eller bur for hønsene, men at der er bestemte fastsatte normer, som sikres overholdt.

Der har været mange forskellige udtalelser – og vi får sikkert mange endnu – om sagen; om mange af disse udtalelser må man sige, at de ikke vidner om større kendskab til de praktiske forhold. Vi vil lytte til dem, der er fagfolk på området, herunder naturligvis dyrlægerne, og tage vores stilling derudfra. Det vil være afgørende for os at få sikret, at vi får ordnede forhold på området med god sikkerhed for, at der ikke bliver tale om mis-handling.

Honoré (KrF):

Dette lovforslag om æglægningsbure kan betragtes isoleret. Man kan diskutere burenes størrelse og udformning og hønsenes adfærd og trivsel i bure. Man kan sammenligne hønsenes tilværelse under tre hovedformer for æggproduktion: produktion på dybstrøelse, på hældende netgulv og i æglægningsbure, og så kan man påvise, hvilke ulemper der er ved hver af disse produktionsformer.

Burproduktionen har jo ulemper for hønsene. Blandt andet kan de ikke gå og skrabe i jorden. Men der er også fordele for dem ved burdrift i forhold til strølessystemet, idet høns i bur er mindre udsatte for smitsomme sygdomme, sygdomme i æggeledere og parasitære forstyrrelser osv.

Hvad angår de forskrifter, der foreslås af arbejdsgruppen under det veterinære sundhedsråd, så forekommer det mig ligesom den socialdemokratiske ordfører, at de burstørrelser, der her nævnes, for bundarealet er meget små. Der er tale om, at en tung race skal have 600 cm². Det vil altså sige, at en sådan høne skal have noget, der svarer til 30 × 20 cm at bevæge sig på. Er det virkelig livsrum nok, for at en høne kan befinde sig godt? Det forekommer mig, at det ikke er tilfældet.

Men spørgsmålet om burhønsedrift rejser et mere fundamentalt spørgsmål. Er vi ikke inden for de fleste former for moderne husdyrproduktion gået alt for langt i industrialiseringen? Er vi ikke nået dertil inden for det moderne højtindustrialiserede landbrug, at vi

betragter og behandler husdyr som ting i stedet for som levende væsener med et følelsesliv, der er mere eller mindre beslægtet med det følelsesliv, vi kender til fra os selv? Jeg tror, vi på dansk, men ikke mindst på internationalt plan i højere grad må arbejde for, at husdyr ikke bare behandles ud fra erhvervsmæssige hensyn – de er selvfølgelig meget vigtige – men også ud fra en dyrevenlig, ikke profitorienteret indstilling.

Hvad angår vor endelige stilling til det foreliggende lovforslag, så vil det fortsatte udvalgsarbejde være af afgørende betydning.

Schak Nielsen (DR):

Det bliver svært at overbevise mig og min gruppe om, at vi skal ændre loven om værn for dyr til fordel for æglægningsbure af den hidtil kendte type.

Jeg ved, at det er godtgjort, at burhøns lægger flere æg, bruger mindre foder og kræver mindre arbejde, så ud fra et økonomisk synspunkt skulle det være i orden med sådan nogle bure. Men der er jo andre end økonomiske synspunkter, man skal gøre gældende. Der er også den etiske vurdering af, hvor langt vi kan gå med hensyn til de levende væsener, der er helt og holdent afhængige af vores varetægt. Den vurdering vejer lige så tungt som den økonomiske, ja, jeg mener egentlig, den vejer tungere.

Jeg ved også, at man ikke skal romantisere vilde dyrs tilværelse. Tilværelsen på naturens betingelser er altid nådeløs, og man skal heller ikke romantisere den danske tamhøns situation i hønsegården eller på bøndergårde, hvis der findes flere af dem. Man er jo vant til at se et billede af glade høns i solskin, men man må også tage hønsenes situation en novemberdag og en regnvejsdag med.

I disse bure giver man jo dyrene de optimale vilkår, temperatur og alt det dér, og da kan man altså presse lidt mere ud af dem på bekostning af dyrenes naturlige adfærd. Sådan har jeg i alt fald forstået de ting, jeg har læst om det.

Man kan måske finde frem til at indrette hønsehusene på en måde, som vi alle kan leve med, både dyrlæger, etologer, dyrevenner og fjerkræavlere. Det skulle glæde mig, hvis man kunne det.

Vi kan se på forslaget i udvalget. Men jeg må på forhånd sige, at vi er meget skeptiske

[Schak Nielsen]

over for det. Vi må stille den betingelse, at vi etisk kan leve med det, og vi må have sikkerhed for, at hønerne også kan leve med det.

Tyroll (VS):

Med formandens tilladelse skal jeg begynde mit indlæg med et citat fra lederen i Dansk Veterinær Tidsskrift nr. 21 fra i år. Det hedder:

»Forestiller man sig – for i fantasien har man lov til at forestille sig hvad som helst – at de danske ægproducenter, der på ulovlig vis huser høner i bur, gav deres fanger frihed i nogle dage, ville det være naturligt også at forestille sig, at hønerne straks organiserede en protestmarch til Christiansborg. Selv i fantasien kan man vel dårligt forestille sig, hvilke strabadser marchen ville påføre burhønerne med deres knoglesvagthed og miserable fjerdragt, plaget af knyster og fodbylder på grund af ophold på uhensigtsmæssige netgulve i trange omgivelser med manglende siddepind. Det ville sandsynligvis være en forkommen delegation, der skulle tale deres sag for rimelige krav om hønseværdige bure over for deres kønsfælle justitsministeren, der i denne folketingsssamling agter at fremsætte forslag om ophævelse af forbud mod æglægningsbure.«

Senere i lederen kommer man ind på, at der er nogle naturlige vanskeligheder for hønerne forbundet med at tale deres sag, fordi de altså ikke kan tale det sprog, som justitsministeren taler. Man må så holde sig til udtalelser og iagttagelser fra forskellige eksperter. Vi har fået et righoldigt materiale tilsendt, og her kan man se en række iagttagelser om adfærdsmønstre, velfærdsproblemer og sundhedsproblemer hos burhøns. Som følge af den trange plads kan der konstateres ensidig vingestrækning; det er mere almindeligt i bure. Bure reducerer de hurtige og kraftige vingebevægelser, som der ellers er behov for; flyvning kan ikke foretages. Der er begrænsede udfoldelsesmuligheder i burene på grund af manglende bund, manglende strøelse osv. En høne på strøelse ændrer hele tiden sin adfærd, mens en høne i bur bliver ved med at gøre det samme over en meget længere periode. Høner i bur viser større angsttilbøjeligheder. I huse forekommer flyvebevægelser i gående og stående stilling, støvbadning og skraben i underlaget, mens det ikke

kan forekomme i burene. I bure forekommer forstyrrelser i forlægningsadfærden, en stereotyp løben frem og tilbage og springen mod væggene, hvorunder der indtræder beskadigelser. Høner i bur udviser betydelig mere hakken på andre – fjer og tær er de udsatte steder – altså langt mere end tilfældet er i huse. Sådant kan der opregnes en lang række eksempler på den adfærd, som kommer til udtryk, når man indespærre hønerne i bure.

Hvad er så egentlig årsagen til, at man vil foretage denne indespærring? Ja, hvis man ser det inde fra buret, hvor hønerne er placeret, så må man sige, at det faktisk er udtryk for, at kapitalisterne, at producenterne sætter sig i en anden form for bur. De sætter sig nemlig i det bur, der er omkranset af profitmotiv og profitmotivets tiltagende behov. Det er det, der argumenteres for i lovforslaget. Man ser, hvordan disse profitmotiver, de rammer, der ligger, bliver mere og mere snærende, og man ser, hvordan adfærden fra kapitalisternes side meget kommer til at ligne den, som burhønsene indtager, i deres kamp for at få øget deres profiler.

Der er ikke tvivl om, at den tiltagende hovedrysten, man ser for burhønsenes vedkommende, må stamme fra deres iagttagelse af kapitalisters og producenters adfærd, og den er måske blevet forstærket væsentligt af det indlæg, som de måske ikke helt har hørt, men som kom her fra DKP i dag.

Johan Philipsen (V):

Her kommer en forhenværende landmand og en forhenværende ægproducent, der som så mange af mine kolleger er blevet slået ud af den produktion, for det er jo ikke et landbrugsspørgsmål længere, det er et specielt spørgsmål. Man kunne rejse det spørgsmål: hvorfor blev vi slået ud, hvorfor har de, der har bure, en højere ydelse end dem, hvor hønsene går frit på gulv, trods alle bestræbelser og trods mange forsøg med forskellige ting? Årsagen er såmænd lige for hånden: det har hidtil ikke været muligt at holde sygdomsfrekvensen nede hos de høns, der går på gulv – så skal man da nøjes med at have en 7-8 sammen og ikke nogle hundrede. Jeg har i årevis måttet konstatere, at når vi kom til foråret, så har jeg tabt imellem 15 og 20 pct. af min bestand, simpelt hen fordi jeg hver mandag morgen måtte aflive en række

[Johan Philipsen]

dyr, som var syge, og hvor sygdomstegnene var blevet meget tydelige i den forløbne uge. Derfor er det ikke så helt enkelt at snakke om etiske ting i den forbindelse. Det vender jeg tilbage til om et øjeblik.

Men der er i hvert fald ingen grund til at snakke om profitmotiv, for danske ægproducenter har det svært nok, og spørgsmålet er: skal vi have ægproduktion i Danmark, eller skal vi indføre æggene fra udlandet?

Jeg føjer til: jeg kan ikke lide bure, men jeg må erkende, at de høns, der går i bure, er sundere end dem, der bor på gulv, selv om de går på dybstrøelse. Vi ønsker alle, at vore dyr befinder sig bedst muligt, men de dyr, som jeg tabte i løbet af vinteren, og som var syge en uge eller så, de havde det i hvert fald ikke godt, for de var ofte blevet meget medtagne i løbet af den ene uge. Jeg beder altså om, at man er varsom med at snakke om etik i den forbindelse, for det spørgsmål kan rejse: hvor befinder dyrene sig i grunden bedst?

Derimod har jeg selvfølgelig intet imod, at justitsministeren sørger for, at vi får nogle nogenlunde rimelige pladsforhold i de bure.

Jens Møller (KrF):

Indtil for 10-20 år siden var det jo et slogan herhjemme i Danmark, at inden for erhvervene osv. var det bare et spørgsmål om vækst og vækst og vækst igen, det var et spørgsmål om rationalisering, om større produktion, større forbrug, et stadig stigende forbrug osv. Men så gik det op for os, at der var nogle problemer, vi hidtil havde overset. Vi kom i gang med forureningsbekæmpelse, vi blev klar over, at hvis vi bare fortsatte vores vækst uhæmmet, ja, så kunne vi til sidst kvæle os selv i forurening. Lidt senere igen blev vi klar over, at der var en grænse for de energiressourcer, der var, så vi måtte også til at tænke på at spare på energien.

Sådan er det gang på gang gået i menneskenes historie; det er, som om et onde skal blive et temmelig stort onde, før vi får øje på det og bliver klar over, at her er noget, vi må sætte ind imod.

Forslaget her i dag om burhøns er selvfølgelig en sag i sig selv, men det er samtidig et led i en lang kæde, hvor netop husdyrproduktionen er blevet mere og mere rationaliseret, hvor dyrene mere og mere, som hr. Ho-

noré nævnte det, bliver betragtet som ting i stedet for som levende væsener, hvor man af hensyn til dansen om guldkalven piner mere og mere ud af disse dyr, så de ikke får lov til at få deres naturlige udfoldelse, men i stedet for skal bruge hele deres overskudsenergi til produktion til fordel for menneskelig levestandard.

Jeg er bange for, at hvis vi fortsætter den linje – og det tyder det jo på vi gør både i Danmark og andre steder i verden – så varer det ikke så længe, før vi her løber ind i et nyt forureningsproblem. Det er måske ikke så håndgribeligt som de andre, men jeg tror, det vil være fuldt ud lige så farligt. Vi ved jo fra lægevidenskaben, at man mere og mere bliver klar over, at langt de fleste sygdomme er af psykosomatisk art, at menneskers psyke påvirker legemet, at der kan være forandringer i legemet, direkte sygdomme, som ganske enkelt er fremkommet på grund af dårlig tilpasning, på grund af manglende udfoldelsesmuligheder osv.

Jeg tror, vi vil komme til at opleve det samme inden for dyreverdenen. Jeg tror, at disse dyr – her tænker jeg ikke bare på hønsene, men også på tremmekalve og mange andre dyr, f. eks. grise i moderne stalde – som lever en sådan helt unaturlig tilværelse, hvor de ikke alene ikke har mulighed for at udfolde sig, men heller ikke har mulighed for at foretage de handlinger, der er naturlige for dem, om ikke på kort, så på længere sigt vil blive skadet af det, og at dette også vil kunne blive til skade for mennesker, for de mennesker, der skal fortære disse dyr eller deres æg, eller hvad det nu er. Hvis man ikke af hensyn til dyrene – hvad man burde – vil sætte ind over for denne fortsatte rationalisering, ja, så bør man gøre det af hensyn til menneskene, af hensyn til vore efterkommere.

Man taler hele tiden om, at hvis ikke vi laver æg i bure herhjemme, så vil de komme ind fra udlandet. Ja men hvad ville dog være lettere for dette ting end ganske enkelt at bestemme, at det var forbudt i Danmark at forhandle æg, når de kom fra sådanne bure.

Jeg skal gerne sige, at min tanke er ikke, at man under alle omstændigheder skal være modstander af bure – det er forkert at være det – men sådan som lovforslaget ligger, er der mulighed for former for bure, som i

[Jens Møller]

hvert fald efter min opfattelse vil være ganske umenneskelige.

Arne Bjerregaard (KrF):

Ikke for at jeg umiddelbart skal tage afstand fra det sidste, men jeg mener, at ved behandling af emner vedrørende dyrs adfærd er de umiddelbare måleenheder, som menneskene anvender i almindelighed – og visse forskere også – at de sætter sig i dyrenes situation, og det kan jo være en ganske smuk og ideel måleenhed, men ved en nærmere analyse må man notere, at det er en ganske uanvendelig måleenhed. I dens yderste konsekvens måtte vi på stedet opgive alt husdyrhold i Danmark ud over får og geder. Det er konsekvensen af sådanne måleenheder. Man kan ikke bruge dem, for menneskene kan i modsætning til dyrene forestille sig en anden situation end den, de står i, fordi menneskene har tanken. Dyrene har ingen tanke, og dyr kan ikke forestille sig anden situation end den situation, vi sætter dem i. Vi kan ikke gå ud fra vores forestillingsverden, og spørgsmålet er ud fra en biologisk betragtning udelukkende: hvordan trives dyrene i den situation, vi sætter dem i? Etologien, som jo er et moderne begreb eller en moderne lære, kan bruges – som det bl. a. er gjort af Claus Vestergaard – til at opstille det normale som forudsætning for dyrenes velfærd, men derved misbruger man netop etologien, idet det såkaldt naturlige langt fra altid er hensigtsmæssigt over for de enkelte individer i en gruppe, hvad hr. Johan Philipsen lige for et øjeblik siden fremførte.

Vil man opstille, som visse etologer har gjort, tilstedeværelsen af stimuli for normal adfærd som forudsætningen for dyrenes velfærd, så er man på afveje. Her udnytter man etologien til fremme af en rent subjektiv opfattelse af velfærd eller søger klart og tydeligt at imødekomme tidens emotionelle krav om at vende tilbage til naturen i bedste Rousseaustil. Jeg mener, at der i det, vi har fået forelagt bl. a. fra Claus Vestergaards side, er en klart fejlagtig konklusion, idet konklusionen er frembåret af forskerens egen holdning mere end af objektive undersøgelsesresultater.

Dyrene kan tilpasse sig et miljø. Kan de ikke dette, opstår der stress hos dyrene. Det ved alle, der har forsket i dyrepsykologi. For

høns bevirker stress øget adrenalinproduktion – ja, det gør det for alle dyr – men vi ved også fra talrige undersøgelser, at æggestokkene hos hønsene simpelt hen degenererer under stress, aktiviteten nedsættes, altså nedsættes ægproduktionen. Da høns i bure – i al fald fra 6 til 10 i bure – har en højere æggyldelse end i andre miljøer, så kan disse høns naturligvis ikke befinde sig i en stresssituation, for så har man forladt den fundamentale grundforskning på dette område og siger: den tager vi ikke hensyn til.

Høns har visse adfærdsbevægelser, naturlige adfærdsbevægelser, og disse kommer til udløsning, når den nødvendige stimulus er til stede, men hvis der er mangel på stimuli, ja, så ved jeg nok, at visse grundforskere som bl. a. Lorenz påstår, at de vil udføre dem alligevel, men ved iagttagelser – bl. a. fra andre forskere og også fra egen iagttagelse – må man notere, at hvis stimulus ikke er til stede, så udføres næsten ikke disse adfærdsmønstre, og kun i det tilfælde, hvor den er til stede synligt, vil der opstå frustration; ellers vil der ikke være frustration.

Aggression er også noget, man kører frem med. Aggression er jo noget, der findes hos høns, uanset hvordan de lever. Det er der altid, og aggression opstår på grund af den almindelige hakkeorden og territorialadfærd hos høns. Hvis man sætter høns i bur, så vil territorialadfærd ikke kunne eksistere, den ophæves simpelt hen, fordi man ikke kan opretholde de grænser. Der er selvfølgelig nogle, der påstår, at så opstår der frygt, og det er jeg helt enig i, der opstår frygt. Men disse to ting, aggression og frygt, vil da ophæve hinanden, og man sætter dyrene i en særdeles heldig balancesituation. Man ophæver, man eliminerer simpelt hen de to begreber for dyrene, og det er en hensigtsmæssig balancesituation.

Der er fremført i et stykke papir, som vi har fået i dag fra Edel Søndergaard, at hos hønsene i bure er æg og kød sygdomsbe-fængt. Der er tale om det stik modsatte, som det allerede er sagt. Vi ved, at det er ganske umuligt på dybstrøelse at friholde dyrene for sygdom, og man bruger i udstrakt grad medicin dag efter dag for at holde disse sygdomme nede. Vil man have sygdomsfrie æg og høns, så må man netop bruge burene, for dér har man helt elimineret disse indvoldssygdomme eller næsten elimineret disse ind-

[Arne Bjerregaard]

voldssygdomme, som altid opstår på dybstrøelse. Nu har man jo hørt de samme folk og mange andre plage dette folketing med, at vi skal sørge for, at der ikke er medicinrester i vores dyr. Her er en metode, hvorved man i hvert fald på dette område kan hindre, at der er medicinrester i den føde, vi indtager.

Lad mig sluttelig sige, at det glæder mig da, at de følelseladede argumenter ikke var så stærkt udtalt i denne sag i dag. Men det kan selvfølgelig være nok med de følelseladede argumenter, man ude omkring kan møde, og disse argumenters konklusion. Der er en klar diskrepans mellem disse konklusioner og de konklusioner, man må drage ud fra rent faglige undersøgelsesresultater på både fysiologiens og psykologiens eller, om man vil, etologiens område.

Justitsministeren (Nathalie Lind):

Jeg vil begynde med en tak til de ordførere – det var jo langt det store flertal af dem – som i hvert fald i princippet var helt indforståede med, at denne ændring af dyreværnsloven, som her er foreslået, er rimelig.

Fru Tove Lindbo Larsen nævnedes, at det var vigtigt, at der blev taget et overordnet hensyn til dyrene, og nævnedes bl. a., at målene for burene forekom at være lovlig små. Det kan naturligvis vurderes forskelligt, men jeg vil blot have lov til at henvise til, at når vi ser på, hvordan det er i andre lande, så vil vi i Danmark, hvis dette forslag gennemføres, have et bundareal pr. høne, der er større målt i kvadratcentimeter end f. eks. efter de svenske regler, de engelske regler og andre internationale regler. Størrelsen er ikke ganske vilkårligt fastsat, men beror på undersøgelser foretaget af arbejdsgruppen under det veterinære sundhedsråd.

Må jeg med hensyn til spørgsmålet om tilsyn og kontrolfunktionerne sige, at det har vi naturligvis også været opmærksomme på i ministeriet i forbindelse med udarbejdelse af lovforslaget, men heller ikke her er der jo nogen enstemmig vurdering fra arbejdsgruppens side. Der er tre medlemmer, der anbefalede et tilsyn, medens andre medlemmer har lagt hovedvægten på en ordning, hvor man havde en forudgående offentlig godkendelse af det færdigmonterede system, inden det kunne tages i brug. Der er i bemærkningerne redegjort for, at man på baggrund af, at der

netop ikke kan være tale om, at buranlægget kan komme i anvendelse, før der foreligger en tilladelse og en besigtigelse, har ment, at et fast periodisk tilsyn ikke var nødvendigt.

Dette svar gælder også delvis til fru Annelise Gotfredsen. Jeg håber på baggrund af den velvilje, som dog fremkom i indlægget – selv om man ville have mange spørgsmål nøjere vurderet i udvalget – at man også dér vil være åben over for en debat om specielt dette spørgsmål, når man ser de forskellige indlæg og vurderinger, der foreligger om dette.

Jeg takker også hr. Askjær Jørgensen for hans tilslutning til forslaget. Hr. Henrik Toft stillede et spørgsmål om typegodkendelse af bure og tænkte vel dér på noget af det, jeg lige refererede at nogle af udvalgsmedlemmerne i arbejdsgruppen havde foreslået. Jeg må nok sige, at burene skal jo opfylde visse mål, og derfor vil der vel i realiteten blive tale om en art typegodkendelse, men der skal altså ske en godkendelse i hvert enkelt tilfælde af bursystemet, idet der også vil blive taget hensyn til andre spørgsmål end selve netsystemet, også ventilationsforhold osv., altså hvordan det opstilles praktisk.

Jeg takker også fru Mimi Jakobsen, der naturligt også ville have nærmere oplysninger, men som udtrykte en principiel forståelse for lovforslagets hensigt.

Også hr. Karl Møller fra kommunisterne og hr. Svend Haugaard fremhævede, at det afgørende var, at der blev gode forhold for dyrene, og at der ikke var tale om mishandling på nogen måde. Jeg vil da gerne sige, at det er klart sådan, at de almindelige regler om dyremishandling gælder ved siden af alt dette her, det er helt oplagt.

I hr. Honorés indlæg berørte man også spørgsmålet om burstørrelserne, men det har jeg delvis besvaret, og det kan vi også komme ind på under udvalgsarbejdet. Jeg forstod konklusionen sådan, at foreløbig ville den endelige stillingtagen afhænge af udvalgsarbejdet. Også her vil jeg udtrykke et håb om, at der fra kristeligt folkepartis side kan være forståelse for dette forslag.

Derimod må jeg notere, at fru Lilli Gyldenkilde var imod forslaget, og at hr. Tyroll havde den samme indstilling. Det må vi så tage til efterretning.

Jeg vil takke hr. Johan Philipsen, der med sin klare redegørelse for, hvordan forholdene

[Justitsministeren]

i virkeligheden vel på visse punkter måske er bedre under et bursystem, på andre kan være bedre, hvis dyrene går på gulvet, alligevel påviste, synes jeg, på en fortrinlig måde, at det ikke er så enkelt at bruge for almene vurderinger og for stærke etiske principper i denne sag. Det fremgår i øvrigt af alt det materiale, der er udarbejdet, hvoraf en del vel allerede er sendt til udvalget, og som udvalget i hvert fald kan få senere, at det hele tiden viser sig, at det ene system har visse fordele, og at der er visse mangler ved et andet system. Jeg synes nok, det er tankevækkende, at nogle af de oplysninger, der foreligger, tyder på, at en mindre flok høns giver et bedre miljø end større flokke, og at der er mindre aggressioner i bure end på gulv. Der er mange ting at tage med ind i vurderingen her.

Jeg forstod også hr. Jens Møllers indlæg på den måde, at der ikke var principiel modstand i den forstand mod bure, men at hr. Jens Møller dog var betænkelig ved de konsekvenser, som dette forslag havde, men vel først og fremmest betænkelig ved den udvikling, som den intensive husdyrproduktion er et tegn på.

Hvad angår hr. Arne Bjerregaard, tillod jeg mig til sidst, idet jeg lyttede med interesse til hans redegørelse for forskningen og dens muligheder for objektivitet, at notere hr. Arne Bjerregaard som en tilhænger af forslaget.

Men jeg tilsiger, at vi fra ministeriets side og under udvalgsbehandlingen skal forsøge at give så hurtige og så gode svar som muligt. Jeg takker, ligesom hr. Arne Bjerregaard gjorde det, for den ret afdramatiserede form, under hvilken dette forslag er blevet diskuteret her i dag.

Askjær Jørgensen (FP):

Jeg havde bedt om ordet igen for at give nogle oplysninger til SFs ordfører, men jeg kan ikke se, SFs ordfører er i salen, og det betyder måske, at SFs ordfører ikke er interesseret i at blive korrigeret og få at vide, hvad det drejer sig om; det må jeg så lade ligge.

Så har jeg en enkelt bemærkning til nogle medlemmer fra kristeligt folkeparti, der talte om dansen om guldkalven osv. i forbindelse med den rationelle produktion inden for husdyrsektoren. Jeg har lagt mærke til, at især

visse medlemmer af kristeligt folkeparti har haft nogle forslag vedrørende hundehold, toiletter for hunde o. lign. Jeg kan gøre hr. Jens Møller opmærksom på, at den måde, vi holder hund på, i mange tilfælde er ganske unaturlig for hundene. Jeg tror også, hr. Jens Møller skulle tænke på, at ligesom det gælder for dyr, at man kan presse des mere ud af dem, jo mere man gør for dem, gælder det også for mennesker, at de kan gøre mere gavn for deres medmennesker, hvis de lever under gode forhold og får en god ernæring. Det kunne være interessant at høre, om hr. Jens Møller finder det forkert, at mennesker lever så godt som muligt, så de af den grund kan yde des mere til gavn for deres medmennesker.

Johan Philipsen (V):

Jeg skal i anledning af hr. Jens Møllers udtalelse oplyse, at der ingen tremmekalve findes i Danmark, de findes mig bekendt kun i ét europæisk land, nemlig Holland, og jeg er fuldkommen enig i, at det er den mest kedelige form for husdyropdræt, der findes, fordi man holder kalvene i mørke og fjerner alt, hvad der hedder jern, i foderet for at få det lyse kød; det er absolut en forkastelig fremgangsmåde. Så skal jeg af hensyn til hollænderne også oplyse, at den produktion er i betydelig tilbagegang.

Men når hr. Jens Møller gør forsøg på at fremkalde et modsætningsforhold imellem rationel landbrugsproduktion og det, at dyrene befinder sig godt, er det ikke rigtigt. Det er nu engang en gammel kendsgerning, at det er uladsgjærligt at få en stor ydelse af sine dyr, hvis ikke de befinder sig godt. Det er det første bud, som enhver husdyrbruger må rette sig efter, hvis han ikke vil gøre sine dyr fortræd og i øvrigt ikke vil gå økonomisk fallit.

Så skal jeg kun føje til, at når man som undertegnede har haft den opgave hver mandag i 20 år at udfri en vis del af sin hønsebæstning fra lidelserne ved de sygdomme, som de påføres af deres kolleger, når man til det punkt, hvor man som jeg må sige: jeg kan ikke lide burene, men når det kommer til stykket, hvis hønsene skulle vælge, om de vil dø af de langsomme sygdomme eller under min økse, er jeg temmelig sikker på, at de vil

[Johan Philipsen]

vælge burene, for de ser i hvert fald godt ud, når de går i burene.

Jens Møller (KrF):

Først må jeg sige til fremskridtspartiets ordfører, at vore lovforslag om hunde jo ikke har så forfærdelig meget at gøre med den sag, der diskuteres her i dag, men da det nu er kommet frem, vil jeg sige, at jeg ikke ser noget modsætningsforhold, idet vore lovforslag på de områder også har været ment som et forsøg på at hjælpe dyrene til bedre forhold, de dyr, som man nu engang har også på steder, hvor de måske ikke naturligt hører til. Vi er naturligvis interesserede i, at mennesker lever så godt som muligt og har så gode forhold som muligt, akkurat som vi er interesserede i, at dyrene lever så godt som muligt og har så gode forhold som muligt.

Til hr. Johan Philipsen vil jeg sige, at jeg godt ved, at der ikke mere findes egentlige tremmekalve i Danmark, men der findes dog trods alt kalve, der lever på meget små områder og med meget små muligheder for at røre sig. Jeg nævnte det mere som et eksempel, som var alment kendt, for at forklare, hvad det var for ting, jeg mener vi må være opmærksomme på ved den rationaliserede husdyravl; den kan gå over gevind, det kan blive for voldsomt.

Jeg er da helt enig med hr. Johan Philipsen i, at det gælder om at befri hønsene for de forskellige sygdomme, og det er da heller ikke sikkert, at den ordning, vi har haft hidtil, har været særlig god, med de meget store ansamlinger af høns, der har levet noget i skræk for hinanden. Hønsbure som sådanne behøver man ikke være imod, som jeg sagde før; spørgsmålet er, hvor store de skal være, og hvor mange høns der skal leve i hvert bur. Det, man vel traditionelt forstår ved disse æglægningsbure, er små bure på størrelse med et A 4-ark, hvor der står én høne i hvert eller måske 2 i et dobbelt så stort. (*Afbrydelse.*) Jo, det er det, folk traditionelt forstår ved det ude omkring i Danmark, hvis man taler med dem. Den form for bure mener jeg man må være absolut imod, og hvis man skal gå ind for et lovforslag som det foreliggende, må der i hvert fald helt klart ikke være mulighed for at lave den form for bure. Laver man derimod nogle større bure, hvor der kan leve et passende antal høns i

hvert, er det noget, man kan tale om, for så er det muligt, det kan være bedre for dem end at leve i de helt store flokke, hvad der vel ikke er naturligt på den forholdsvis ringe plads, der også dér er til rådighed.

Vi må altså prøve på at skaffe så gode forhold som muligt for vores husdyr og ikke pine dem ud i det helt unaturlige af hensyn til en større produktion. Det er det, jeg mener er det helt væsentlige i denne sag. Vi må tage hensyn til, at det er levende væsener, vi har med at gøre, og ikke døde ting.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Kun den korte bemærkning til hr. Jens Møller, at hvis man ude i befolkningen i almindelighed blandt dem, der ikke kender til det, tror, det drejer sig om »enpersonsbur« til hønsene el. lign., er det, fordi folk ikke ved noget om det. Det er slet, slet ikke det, det drejer sig om. Det drejer sig om bure, hvor der er et vist antal høns, måske 5 eller 6 i hvert, som deler pladsen indbyrdes imellem sig.

(Kort bemærkning).

Jens Møller (KrF):

Det er jeg godt klar over, men jeg tror altså, at en meget stor del af Danmarks befolkning opfatter det på den anden måde. Det skyldes bl.a. fjernsynets transmission, hvor man så den form for æglægningsbure. Den form for æglægningsbure må man være klart imod. Det er jeg i hvert fald, og det tror jeg de fleste herinde også vil være.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Erlendsson):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.